

О. Петраускас, Д. Мостовий, Р. Рейда, О. Могилов, К. Бондар

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБЛИЗУ КОМАРОВА

У звітному сезоні Комарівська експедиція ІА НАН України продовжила роботи з дослідження виробничої факторії римського часу поблизу с. Комарів. У роботі експедиції брали участь співробітники «РАС» ІА НАН України (дир. О. Осаульчук), Національного музею історії України (С. Діденко, О. Пукліна), студенти Тернопільського націуніверситету ім. В. Гнатюка та Харківського націуніверситету ім. В. Каразіна. Дослідження проведені на могильнику (Комарів 1), на північній та південній частинах поселення (Комарів).

У центральній зоні північної половини поселення проведені розкопки на площі 132 м², у межах якої виявлено дванадцять об'єктів, які належать до черняхівської культури.

Переважає більшість об'єктів на поселенні це господарські ями (11) округлої форми різного розміру та глибини. Привертає увагу яма грушоподібної форми (об'єкт 50) (розміри 1,74 × 1,53 м, глибина 2,02 м від рівня виявлення). Заповнення об'єкта було темно-чорним, що вказує на наявність органічних решток або результати горіння. Особливо цікавий прошарок обпаленої обмазки із деревним вугіллям, знайдений за 0,3 м до дна споруди. Серед знахідок виділяються скляний ковпачок, кілька уламків скляного посуду, брус точильний і корпус фібули пізньоримського часу. Конструкція ями та характер її заповнення вказують на її специфічне призначення як одного з елементів виробничого комплексу.

Виявлено також споруду каркасно-стовпової конструкції (об'єкт 53) з розмірами 1,5 × 1,5 м. На місці було простежено сім стовпових ям (середній діаметр 0,3–0,35 м, глибина 0,18–0,34 м). Їхнє заповнення складалося з темно-сірого ґрунту та дрібних уламків обмазки.

Уламки гончарного столового, кухонного посуду черняхівської культури та амфорної тари, які походять з об'єктів, датовані IV ст.

У південній половині поселення проведені геомагнітні вимірювання та шурфування в межах виявлених аномалій. Геомагнітне обстеження виконано на площі 1,75 га. Встановлено, що східна частина цієї ділянки насичена об'єктами, схожими за інтенсивністю і розмірами з аномаліями на сусідніх ділянках поселення, що підтверджує існування житлових і виробничих споруд і ведення господарської діяльності на цій території. На західній периферії ділянки яскраво виділяються характерні аномалії від площадок трипільської культури. В межах аномалій було закладено два розвідкові

шурфи. Виявлені у них матеріали належать до культурного кола Кукутень-Трипільля

Могильник Комарів 1, який є синхронним поселенню черняхівської культури, на даний момент розташований на орному полі та, можливо, частково в лісі. Під час огляду залісненої частини було виявлено два курганоподібні підвищення, в яких були добре помітні каміння великих розмірів. Одне з таких підвищень було вирішено дослідити. Перед розкопками на кургані виконано високоточне геомагнітне знімання на площі 10 × 12 м, яке показало кам'яну крепиду кургану, як область від'ємних значень аномального магнітного поля. Це пов'язано з діамагнітними властивостями вапняку, з якого зроблена крепіда. Георадарне знімання по профілях, що перетинали курган, показало, що окремі брили крепиди проявилися у вигляді гіпербол відбитих електромагнітних хвиль на радарограмах.

Курган 1 біля Комарова на момент розкопок мав висоту 0,34 м за діаметра 14,3–14,9 м. У центральній частині купола кургану, який мав пологі абриси, зафіксовано яму від давнього грабіжницького втручання. Насип переважно складений із чорноземного і сіроземного ґрунту із поодинокими вкрапленнями окремих каменів. Лише під його центром у могильній ямі та над нею виявлено сліди кам'яної насипки, яка мала діаметр до 5,17 м і виступала над рівнем давнього горизонту у середньому до 30 см, у окремих місцях — понад півметра. Під час насипання кургану було використано землю, яка містила культурний шар із фрагментами ліпного керамічного посуду комарівської культури. Окремі його фрагменти попали у заповнення поховальної камери.

Могила — це впущена у ґрунт овальна яма діаметром 4,37–5,17 м, заглиблена у середньому до 0,4 м. Під час її копання земля із глинистими вкрапленнями була викинута на південь від камери. Поховання здійснено за обрядом кремації на стороні, після чого частина кісток була зібрана та висипана на підлогу могили, зайнявши тут площу розмірами 1,5 × 1,2 м. Небіжчика супроводжувало дрібне сплюснено-циліндричне намисто з білого непрозорого скла, бронзові вістря стріл, точильно-шліфувальна плитка. Інвентар поховання типовий для курганів західнопопільської групи пам'яток, які належать до ранньоскіфського часу. Уточнюють дату вістря стріл келермеських типів.

Знахідки після лабораторної обробки будуть передані до фондів Чернівецького обласного краєзнавчого музею.